

RUS VA KOREYS TILLARIDAGI USLUBLARNING O'XSHASHLIKLARINI
O'RGANISH

Dilnoza Baxodirovna Nasullaeva

Sharq tillari kafedrası Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti

dnasullayeva@uwed.uz

Ma'lumki, uslub - bu inson faoliyatining muayyan sohalarida, masalan, fan, ofis ishi, qonunchilik, siyosat va ijtimoiy-siyosiy munosabatlar sohasida ma'lum bir maqsadda qo'llaniladigan lingvistik vositalar to'plamidir. Uslub quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin: 1) og'zaki muloqotning asosiy vazifasi (muloqot, axborot yetkazib berish, axborotni baholash, qabul qiluvchiga ta'sir qilish); 2) og'zaki muloqot holati (rasmiy-norasmiy); 3) muloqotning tabiati (ommaviy, guruhli, shaxslararo); 4) muloqot shakli (og'zaki - yozma)¹¹⁰.

Har bir til lingvistik vositalar bilan farq qiladigan va umumiy tildan ma'lum bir tarkibni ifodalash uchun ishlatiladigan bir nechta uslublarning kombinatsiyasidir¹¹¹. Nutq uslubi - bu ijtimoiy hayotning ma'lum bir jihatiga xizmat qiladigan tilning xilma-xilligi. Shunday qilib, tilshunoslikning ma'lum bir til uslublarini o'rganadigan sohasi stilistika deb ataladi.

A.M. Chugurovning fikriga ko'ra, stilistika tilshunoslikning bir sohasi bo'lib, u tilning ifodali imkoniyatlari va vositalarini, ularning leksik ma'nosini, shuningdek, ularning turli lingvistik vaziyatlar va muloqot sohalarida qo'llanilish naqshlarini o'rganadi¹¹².

Madaeni Avval Ali va Ghodrati Asgharning fikriga ko'ra, funktsional uslub - bu ma'lum bir aloqa sohasiga xos bo'lgan ifodali vositalar tizimi. Uslublar nafaqat faktlar, balki elementlardan foydalanish chastotasi bilan ham farqlanadi¹¹³. Masalan, ba'zi iboralar so'zlashuv uslubida mavjud bo'lishi mumkin, ammo rasmiy ish uslubida kamroq uchraydi. Biz rus va koreys tasniflarida qaysi uslublar asosan ish iboralaridan foydalanishini ko'rib chiqamiz. Biroq, biz nutqning ayrim uslublarida neytral yoki uslublararo iboralar mavjud bo'lishi mumkinligini istisno qilmaymiz.

Manbalardan ma'lumki, zamonaviy adabiy tilning funktsional va stilistik chegaralari o'zgaruvchan. V.V. Vinogradov ta'kidlaganidek, "turli funktsional nutq uslublari jonli munosabatlar va o'zaro ta'sirdadir". Funktsional uslublar yopiq tizimni ifodalamaydi¹¹⁴.

E.R. Petrenkoning so'zlariga ko'ra, koreys tilida rasman yetti xil nutq uslubi mavjud.¹¹⁵ Koreys tilidagi uslublarning nomlari 하다 (qilmoq) fe'lidan + berilgan uslubning fe'l oxiri

¹¹⁰ Грибанская Е.Э. Практикум по культуре речи. Функциональные стили речи, или как не попасть впросак. – Москва: РГУП, 2017. – С. 122.

¹¹¹ Мадаени. А.А. Годрати Асгар. Стили речи русского и персидского языков в деловой культуре: сопоставительный анализ // – Тегеран: РЯТУ, 2016. – С. 133.

¹¹² Чугурова А.М. Сравнительный анализ художественного и научного стилей английского языка // – Самара: СГСА, 2016. – С. 234.

¹¹³ Мадаени. А.А. Годрати Асгар. Стили речи русского и персидского языков в деловой культуре: сопоставительный анализ // – Тегеран: РЯТУ, 2016. – С. 133.

¹¹⁴ <https://studfile.net/preview/6858454/page:2/>

¹¹⁵ Петренко Е.Р. Стили речи в корейском языке // – Пенза: РИНХ, 2020. – С. 243.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

qo'shimchasidan + 체 ("uslub" degan ma'noni anglatadi) qo'shimchasidan kelib chiqqan. Bu uslublarning ba'zilari og'zaki koreys tilidan asta-sekin yo'qolib bormoqda va faqat tarixiy filmlarda yoki adabiy asarlarda qo'llaniladi¹¹⁶:

하소서체 - Yuqori darajada rasmiy, rasmiy va xushmuomala uslub. An'anaga ko'ra, u qirol, malika yoki boshqa yuqori martabali amaldorga murojaat qilishda ishlatilgan. Bu arxaik uslub hisoblanadi va hozirda faqat tarixiy dramalarda yoki diniy adabiyotlarda uchraydi.

합쇼체 - Rasmiy, xushmuomala uslub. Zamonaviy, so'zlashuv, rasmiy va xushmuomala uslub. Bu notanish odam bilan muloqot qilishda odatiy uslub. Odatda, birinchi uchrashuvda suhbat shu uslub bilan boshlanadi va asta-sekin kamroq rasmiy uslublarga o'tadi.

해요체 - Norasmiy, xushmuomala uslub. Zamonaviy tilda eng keng tarqalgan uslub. Bu norasmiy, xushmuomala uslub hisoblanadi. U notanish odamlar o'rtasida rasmiy, xushmuomala uslubga alternativa sifatida ishlatiladi.

하오체 - Rasmiy neytral uslub. Shuningdek, norasmiy muloyim uslub, ammo eskirganroq. Dastlab, bu she'riy uslub bo'lib, noaniq ijtimoiy vaziyatlarda ham qo'llaniladi. Biroq, diktatura davrida hokimiyat tomonidan haddan tashqari qo'llanilishi tufayli u salbiy ma'noga ega bo'ldi. Shuning uchun, Koreya demokratiyalashganidan keyin o'sgan avlod tomonidan deyarli hech qachon qo'llanilmaydi. U asosan katta avlodlar tomonidan yosh avlodlarga murojaat qilish uchun ishlatiladi.

하계체 - Neytral uslub. U bolalar bilan ishlatilmaydi va hech qachon qon qarindoshlari o'rtasida ishlatilmaydi. Suhbatda unchalik keng tarqalgan emas, asosan katta avlod tomonidan qo'llaniladi.

해라체 - Rasmiy-tanish uslub. Axborot uslubi yozma nutqda hikoya uchinchi shaxsda bo'lganda qo'llaniladi. U shuningdek, gazetalarda, qo'llanmalarda, qo'llanmalarda va boshqalarda qo'llaniladi. Bu uslub kattalar yoshroq odamlarga yoki tengdoshlar o'rtasida murojaat qilganda so'zlashuv nutqida keng tarqalgan.

해체 - Norasmiy-tanish uslub. Keng tarqalgan so'zlashuv uslubi. Odatda do'stlar va qarindoshlar o'rtasida ishlatiladi. Koreyslar bilan muloqotda barcha odob-axloq qoidalariga rioya qilish va o'zingizni qulay va ishonchli his qilish uchun uchta asosiy nutq uslubidan foydalanishni bilish kifoya: rasmiy muloyim, norasmiy muloyim va tanish¹¹⁷.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Грибанская Е.Э. Практикум по культуре речи. Функциональные стили речи, или как не попасть впросак. – Москва: РГУП, 2017. – С. 122-135.
2. Мадаени. А.А. Годрати Асгар. Стили речи русского и персидского языков в деловой культуре: сопоставительный анализ. – Тегеран: РЯТУ, 2016.

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Ibid.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILiy TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

3. Петренко Е.Р. Стили речи в корейском языке. – Пенза: РИНХ, 2020. – С. 243-245.
4. Чугурова А.М. Сравнительный анализ художественного и научного стилей английского языка. – Самара: СГСА, 2016. – С. 233-238.

